

จริยธรรมและคุณธรรมของผู้บริหารงานบุคคล

โดย

ศาสตราจารย์ระพี สาคริก

บทนำ

ถ้าสามารถรู้ความจริงได้ว่า การสร้างสรรค์หรือทำลาย มีเหตุผลอยู่ภายในรากฐานอันเป็นธรรมชาติของแต่ละคน ย่อมเข้าใจได้ว่า ในบรรดาสาขาต่างๆ ของงานบริหาร “งานบริหารงานบุคคลถือเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ที่มีผลกำหนดให้ผลงานทั้งหมดประสบความสำเร็จ หรือจำต้องพบกับภาวะล้มเหลว”

อนึ่ง หากมองเห็นมุมกลับ แทนการยึดติดอยู่กับหนังสือ ตำรา แม้กฎระเบียบ หากพบว่าผลงานบริหารกำลังประสบกับความเสียหาย น่าจะหวนกลับมาคิดแก้ไขที่จริยธรรม ซึ่งนำไปสู่คุณธรรม อันควรมีอยู่ในรากฐานจิตใจคนผู้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องทุกคน ก่อนการมุ่งมองไปยังสิ่งอื่น

แนวคิดพื้นฐาน ที่ควรนำมาใช้กำหนดหรือปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงาน ภายในภาพรวมทั้งหมดของกระบวนการบริหารงาน ซึ่งมีการจำแนกแยกออกไปเป็นสายต่างๆ แทนที่จะคิดจำแนกแยกสายงานบริหารงานบุคคลไว้เป็นอีกสายหนึ่ง และปฏิบัติงานด้านนี้แยกจากสายอื่นๆ หากดำเนินการต่อไป แท้จริงแล้วยิ่งทำให้รากฐานจิตใจคน ยึดติดรูปแบบลึกลงยิ่งขึ้น แม้การแยกกิจกรรมฝึกอบรมเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมออกมาไว้เป็นเรื่องหนึ่งต่างหาก ย่อมมีผลทำให้รากฐานจิตใจคนล้อมกรอบตัวเองชัดเจนมากยิ่งขึ้น

การที่รากฐานจิตใจคนตกอยู่ในสภาพยึดติดรูปแบบ สานถึงการล้อมกรอบตัวเอง ย่อมมีผลทำลายเหตุแห่งจริยธรรมและคุณธรรม ซึ่งตกอยู่ภายในรากฐานแต่ละคนอย่างเป็นธรรมชาติ ให้จำเป็นต้องสูญเสียไป เพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้บริหาร อย่างน่าเสียดายที่สุด

ผู้บริหารคือใคร?

ผู้บริหารคือใคร และใช้ชีวิตทำอะไรอยู่ที่ไหน? สิ่งนี้ ผู้ที่ใช้ชีวิตอยู่อย่างสนใจเรียนรู้ความจริง ควรจะมุ่งค้นหาคำตอบให้ถึงรากฐาน คำถามดังกล่าวหากผู้เขียนเรื่องนี้จะตอบ คงบอกอย่างมั่นใจว่า **ผู้บริหารคือทุกคน**

แต่คนส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบัน ซึ่งถูกอิทธิพลจากวัตถุสำเร็จรูป ครอบงำทำลายรากฐานความคิด เมื่อกล่าวถึงผู้บริหาร มักมีแนวโน้มมุ่งไปยัง **บุคคลผู้มีตำแหน่งและอำนาจ** ดังนั้นจากความจริงเรื่องนี้ร่วมกับการที่รากฐานตัวเองถูกทำลายทำให้เกิดความอยากรู้จึงทำให้คนส่วนใหญ่มุ่งวิถีชีวิตขึ้นไปสู่ด้านบน เห็นชัดยิ่งขึ้น

ความจริงแล้ว เราทุกคนที่เกิดมา ควรวิญญานของการบริหารซึ่งธรรมชาติให้มากับชีวิต เพื่อหวังให้ชีวิตสามารถเจริญก้าวหน้าไปได้อย่างมีเหตุมีผล หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวว่า เป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติ โดยที่รู้ว่า **การก้าวขึ้นสู่ที่สูงเป็นเรื่องธรรมดา แทนที่จะหลงยึดติด ทำให้ยิ่งสูงก็ยิ่งไม่พอ**

การที่ชีวิตจำเป็นต้องเป็นไปดังกล่าว เกิดจากรากฐานตัวเองหลุดจากการรู้คุณค่าพื้นดินถิ่นเกิดของตัวเองขึ้นไปยึดติดอยู่กับด้านบน **ซึ่งสิ่งที่แต่ละคนสัมผัส ล้วนเป็นภาพลวงตาแทบทั้งสิ้น** ดังที่ชนรุ่นก่อนเคยกล่าวไว้ว่า การขึ้นขึ้นหลังเสือนั้นง่าย ส่วนการลงจากหลังเสือนั้นชียากยิ่ง และเสือดตัวนี้คงไม่ใช่เรื่องอื่นนอกจากสิ่งซึ่งมีเงื่อนไขอยู่ในรากฐานจิตใจตนเอง

อีกสิ่งหนึ่งซึ่งชนรุ่นก่อนเคยกล่าวฝากกับลูกหลานไว้ว่า **ถ้าไม่อาจบริหารจิตใจตัวเองได้ จะไปบริหารสิ่งใดย่อมไม่ประสบผลสำเร็จ** สิ่งเหล่านี้ล้วนมีคุณค่าแก่ชีวิตทั้งสิ้น แต่คนยุคปัจจุบันส่วนใหญ่ขาดการรู้ตัวเอง จึงทำให้ชีวิต จำต้องสูญเสียคุณค่ามากขึ้น

จริยธรรมและคุณธรรมคืออะไรและหาได้จากที่ไหน?

ตามความเข้าใจของผู้เขียน ซึ่งเน้นความสำคัญที่การปฏิบัติ มากกว่าการอ่าน จากตำราและรับฟังครูสอนมาแทบจะพูดได้ว่า **ตลอดชีวิต** อีกทั้งได้รับการถ่ายทอดจากความคิดของพ่อ ซึ่งเลี้ยงลูกให้รู้จักเผชิญกับความลำบากจากระดับพื้นดินด้วยตัวเองอย่างอิสระ มาตั้งแต่อายุน้อยมาก

ทำให้เชื่อในเหตุผลว่า **จริยธรรมน่าจะหมายถึงการนำปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่างจากรากฐานความเป็นตัวของตัวเองอย่างอิสระ** ปราศจากการยึดติดอยู่กับสิ่งทั้งหลายซึ่งสามารถสัมผัสได้จากสภาพภายนอกอย่างหลากหลาย ใ้ว่าสิ่งนั้นจะเป็นวัตถุหรือทรัพย์สินเงินทอง รวมทั้งตำแหน่งซึ่งหลายคนรู้สึกที่สูงส่งแค่ไหน **ซึ่งสิ่งนี้เองที่เชื่อว่าเป็น ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์**

บุคคลผู้มีคุณสมบัติอยู่ในวิญญานตนเองอย่างลึกซึ้ง แม้อาจพบว่าตนจะต้องสูญเสียสิ่งนี้ไปเพราะเหตุใดก็ตาม ย่อมสละได้แม้กระทั่งชีวิตตัวเอง สมกับคำปรารภซึ่งหลักธรรมได้ชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า **จงสละทรัพย์สินเพื่อรักษาอวัยวะ จงสละอวัยวะเพื่อรักษาชีวิต และจงสละชีวิตเพื่อรักษาธรรมะ**

คุณสมบัติเช่นนี้ น่าจะมีความเหมาะสมที่ควรได้รับการยกย่องว่า เป็นนักรบผู้กล้าหาญในยามเกิดสงครามทางวัฒนธรรม การศึกษา สังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งกำลังตกอยู่ในสภาพรุกรานกอบกู้ในปัจจุบัน แต่สิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยืนยันความจริงให้เห็นว่า หายากยิ่งกว่านักรบในสงครามอาวุธเช่นสมัยก่อนๆ ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากมีความลึกซึ้งยิ่งกว่าสงครามอาวุธเช่นแต่ก่อนมาก

อนึ่ง เรามักคิดในเชิงล้าทับว่า **รับฟังการพูดเท่านั้นยังไม่พอ ต้องนำไปปฏิบัติด้วย** ผู้เขียนรับฟังคำพูดดังกล่าวมาเป็นเวลานานพอสมควร แต่ก็ยังไม่ทำให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน จนกระทั่งชีวิตผ่านพ้นมาแล้วช่วงหนึ่ง จึงมองเห็นความจริง ทำให้รู้สึกว่าการรับฟังมาแล้ว อย่าพึ่งเชื่อ แม้อ่านจากหนังสือตำรา หากควรหวนกลับไปทบทวนสิ่งซึ่งตนนำไปปฏิบัติมาแล้วตั้งแต่อดีต เพื่อค้นหาความจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เน้นความสำคัญในสิ่งซึ่งตนรู้สึกว่าเป็นปัญหา

เราจึงสามารถกล่าวอย่างมั่นใจได้ว่า ปัญหาคือครูของการดำเนินชีวิตที่แท้จริง เพราะมีบทบาทช่วยสอนให้เข้าใจความจริง หรือเข้าใจธรรมชาติ โดยมุ่งไปยังรากฐานตัวเอง ถ้าสามารถรักษาสีสรภาพเอาไว้ให้มันคงอยู่ได้

ในเมื่อธรรมชาติหมายถึงธรรมชาติ เริ่มต้นจากธรรมชาติในตัวเอง สานถึงสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว แล้วขยายขอบข่ายออกไปอย่างเป็นธรรมชาติ กับในมุขกลับ ช่วยสอนให้ผู้ปฏิบัติสามารถรู้เหตุรู้ผลอย่างเป็นขั้นเป็นตอน จึงกล่าวได้อย่างชัดเจนว่า การเรียนรู้จากธรรมชาติของเพื่อนมนุษย์ ซึ่งมีความหลากหลาย หากสามารถเข้าใจได้จริง แม้ใครนินทาว่า ย่อมไม่ถือสา แม้ใครชมเชยยกย่อง ย่อมไม่หลงติดอยู่กับมัน หากสามารถวางใจเป็นกลางได้จากความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง

คนส่วนใหญ่ และยิ่งจะขยายกลุ่มใหญ่มากยิ่งขึ้น ยึดติดอยู่กับเปลือกของสรรพสิ่งต่างๆ ทำให้มองด้วยทิศทางออกจากตัวเองด้านเดียว ดังประจักษ์พยานที่เห็นเด่นชัดมากที่สุด ได้แก่ การมองธรรมชาติมุ่งไปยังต้นไม้และฝนฟ้าอากาศ ทำให้คนรักต้นไม้ยังคงเห็นแก่ตัว และต้องการใช้ต้นไม้เป็นเครื่องมือบำบัดความใคร่แห่งตนมากกว่า ส่วนฝนฟ้าอากาศซึ่งมีการผันผวนปรวนแปร ย่อมมีเหตุสืบเนื่องมาจากการคิดการกระทำของมนุษย์ผู้เห็นแก่ตัว

หลังจากกล่าวมาถึงช่วงนี้ น่าจะช่วยให้แต่ละคนสามารถหาคำตอบได้เอง จากคำถามที่ว่า จริยธรรมและคุณธรรมคืออะไร โดยที่รู้ว่า จริยธรรมคือการนำปฏิบัติจากรากฐานที่เป็นจริงของตัวเอง และควรมีใจกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาด้วยความรู้สึกท้าทาย ส่วนสิ่งที่ได้รับซึ่งนำไปใช้พัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพของจิตใจให้สูงขึ้น ซึ่งสิ่งนี้เราเรียกกันว่า **คุณธรรมประจำใจ** หากมีสิ่งใดมากระทบกับจุดที่เหมาะสม ก็จะสามารถออกมาเป็นความคิดและการนำไปปฏิบัติ โดยที่มีจินตนาการจากรากฐานอย่างอิสระ และมีเป้าหมายซึ่งมุ่งมั่นไปให้ถึง เพื่อความสุขอันพึงได้จากผลสำเร็จ อย่างต่อเนื่องกันเป็นช่วงๆ

กับอีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งตั้งคำถามไว้ว่า **หาได้จากที่ไหน?** ผลจากการอธิบายเท่าที่ผ่านพ้นมาแล้วทั้งหมด น่าจะช่วยให้พบคำตอบเองได้ว่า **หาได้จากการปฏิบัติด้วยตัวเอง** โดยร่วมกับเพื่อนมนุษย์ได้ทุกรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เน้นความสำคัญในการปฏิบัติร่วมกับชนรุ่นหลัง และสานรากฐานจิตใจถึงกันอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งจากเงื่อนไขดังกล่าว สามารถช่วยให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างเสมอต้นเสมอปลาย

หากเป็นผู้บริหารงานบุคคลภายในองค์กรราชการ แม้เอกชน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการลงมือปฏิบัติร่วมกับคนระดับรองลงมาจนถึงระดับล่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เน้นการเป็นผู้นำ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีความรักที่จะนำปฏิบัติ **อย่างเป็นธรรมชาติ** เพราะความรู้สึกอันเป็นธรรมชาติ มีความจริงใจอยู่ภายในรากฐานให้ผู้ที่มีโอกาสสัมผัสสามารถรู้สึกได้จากสัญชาตญาณ จึงเกิดความรักและศรัทธาจากใจจริง

ธรรมชาติของมนุษย์ มีพลังภายในอันมหาศาล ดังนั้น ถ้ารู้จักศรัทธาและมีความสุขที่จะทำงาน ย่อมมีพลังในการสร้างสรรค์ปรากฏออกมา นับเป็นการช่วยประหยัดทุนในการจัดการได้เป็นอย่างมาก ซึ่งเรื่องนี้ผู้เขียนมีตัวอย่างจากของจริง ซึ่งขออนุญาตนำมากล่าวไว้เพื่อพิสูจน์ความจริง

ระหว่างที่รับตำแหน่งอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ **ตน**ใช้เงินงบประมาณน้อยมาก แต่เสียงจากภายนอกปรารภว่า บัณฑิตซึ่งจบจากมหาวิทยาลัยแห่งนี้ในช่วงนั้น มีคุณภาพสูง แม้หลังเสร็จการสอบปีสุดท้าย โดยที่ยังไม่ทราบคะแนนการสอบครั้งสุดท้าย มีคนจากองค์กรต่างๆ มาสัมภาษณ์ เพื่อพิจารณาจองตัวไว้เป็นการล่วงหน้า

นอกจากนั้น ยังได้รับแรงศรัทธาจากบรรดานิสิตซึ่งสื่อถึงกันอย่างเป็นธรรมชาติแล้ว ยังสานความเคารพรักและศรัทธาถึงพ่อแม่ซึ่งอยู่ทางบ้านอย่างกว้างขวางอีกด้วย **สิ่งซึ่งบุคคลผู้บริหารได้รับก็คือความสุขทางใจ** ซึ่งไม่อาจหาซื้อได้ด้วยเงินหรือแลกด้วยวัตถุ ยิ่งไปกว่านั้นยังช่วยให้ตนทุ่มเททั้งชีวิตและจิตใจ กับการคิดริเริ่มสร้างงานใหม่ๆ โดยยกผลงานให้กับคนซึ่งอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบ มากกว่าเอาเป็นผลงานของตนเองคนเดียว

การรับเป็นเจ้าภาพจัดงานประชุมกล้วยไม้โลกครั้งที่ 9 ซึ่งเป็นการประชุมระดับโลกครั้งแรกของประเทศไทย มีการเตรียมงานล่วงหน้าเป็นเวลา 6 ปี มีผู้มาร่วมประชุมจากประเทศต่างๆ กว่า 56 ประเทศ และมีผู้ร่วมงานประมาณ 3,000 คน ในฐานะที่ผู้เขียนเรื่องนี้ได้รับแรงศรัทธาจากคนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกทำให้ประเทศไทยใหญ่ ซึ่งเป็นคู่แข่งครั้งนี้อีก 4 ประเทศขอถอนตัวเพื่อประเทศไทย โดยไม่ต้องแข่งขัน

นอกจากนั้น การจัดงานยังไม่ต้องเสนอขอของบประมาณจากรัฐบาลเลย ทั้งๆที่อาจต้องจ่ายเงินค่าใช้จ่ายหลายสิบล้านบาท แต่ทุกสิ่งมาด้วยแรงศรัทธาบารมีซึ่งสั่งสมมาตลอดระยะเวลากว่า 20 ปี อีกทั้งในการทำงานซึ่งต้องใช้คนจำนวนรวม 1,000 คน ส่วนใหญ่รู้สึกภูมิใจที่มีโอกาสเข้ามาร่วมทำงานด้วย

ส่วนผู้บริหาร ย่อมได้รับประโยชน์ยิ่งกว่าคัมค่า เนื่องจากมีโอกาสเรียนรู้ัจธรรมอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น ยังมีกรณีตัวอย่างเพื่อการศึกษาถึงความจริงอีกมาก แต่ไม่อาจนำมากล่าวไว้ได้หมด คงต้องรอนหนังสือเกี่ยวกับ ประวัติชีวิตและผลงานของผู้เขียน ซึ่งบรรดาชนรุ่นหลังที่ให้ความเคารพและศรัทธาร่วมกันจัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ความรู้สู่ชนรุ่นหลัง ซึ่งขณะนี้กำลังจัดรวบรวมนำกันอยู่

ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในตอนแรกแล้วว่า การพัฒนาจริยธรรมและคุณธรรม หาใช่เป็นสิ่งที่กระทำได้ผลถึงเป้าหมาย จากการให้บริการฝึกอบรมดังเช่นที่กระทำกันมาแล้วในเรื่องอื่นๆ ซึ่งเป็นด้านเทคโนโลยีไม่ แม้การสอนในหลักสูตร ซึ่งยังมีผลทำให้ยึดติดรูปแบบหนักมากยิ่งขึ้น อันควรถือว่า มีผลทำลายคุณธรรมอย่างยิ่ง

การสอนซึ่งน่าจะเข้าถึงรากฐานจิตใจอย่างแท้จริง ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่คนไหนจะสอนเรื่องอะไรหรือไม่ก็ตาม ถ้าเป็นผู้ถือปฏิบัติจากสิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ย่อมมีผลทำให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ทั้งนั้น ดังนั้นแม้มีบางองค์กรอาจมีหน่วยงานนี้โดยเฉพาะ แต่ควรทำหน้าที่ประสานงานให้คนจากทุกด้านได้รับการคัดเลือกอย่างอิสระ โดยไม่ถูกล้อมกรอบไว้ด้วยการแบ่งแยกหน่วยงาน รวมทั้งระบบอาวุโส หากคิดถึงคุณภาพเป็นพื้นฐาน

อนึ่ง กลุ่มบุคคล ผู้เข้ามาทำหน้าที่คัดตัวบุคคล เพื่อให้บริการฝึกอบรม นับว่าเป็นกุญแจที่สำคัญที่สุด เพราะควรได้รับการยอมรับนับถือจากคนทั่วไปว่า เป็นผู้มีความรู้และจริยธรรมอย่างชัดเจน กับอีกสิ่งหนึ่งซึ่งสำคัญมาก คือการคัดตัวบุคคลอย่างอิสระโดยไม่ยึดติดอยู่กับ กฎ ระเบียบ และกรอบขององค์กร รวมทั้งสาขา หากพบว่าเป็นคนมีคุณธรรมเป็นที่ยอมรับอย่างชัดเจน

แทนที่จะนำเอาคุณงามความดีไปผูกติดไว้กับรูปวัตถุในระดับสูง ดังเช่นที่คนแต่ก่อนเคยกล่าวไว้ว่า “ผู้ดีมีเงิน” ซึ่งมาถึงสมัยนี้ น่าจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า “เป็นผู้ดีน่าจะมีแนวโน้มเป็นคนไม่มีเงินมากกว่า” เพราะไม่ติดอยู่กับความ

ร่ำรวย มีแต่ให้สังคมจากความจริงใจ ดังนั้น “ระบบเรียรายเงินเพื่อช่วยสังคม” จึงเป็นเรื่องแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า นอกจากนั้นยังมีผลสนับสนุนธุรกิจเพื่อชีวิตตนเอง ซึ่งคิดว่าการบริจาคเงินและสิ่งของ จะให้มีหน้ามีตา อีกทั้งอาจช่วยให้ตนได้รับเครื่องประดับร่างกายที่หรูหรา ตามกระแสค่านิยมแบบเก่า

ในประเด็นนี้ ถ้ามองจากรากฐานที่อิสระ คำว่า “ผู้ดี” อาจมีเงินหรือไม่มีเงินก็ได้ ถ้ามีจิตใจงามพร้อม โดยที่สะท้อนภาพการนำปฏิบัติเพื่อประโยชน์สุขของทุกคน ถ้าบุคคลลักษณะนี้มีโอกาสดำรงตำแหน่งเป็นผู้บริหารระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ สังคมจะเจริญก้าวหน้าไปกว่าเดิมมาก

บุคคลผู้ทำหน้าที่ในระบบการจัดการควรเป็นผู้ที่รู้ธรรมชาติของมนุษย์อย่างถึงรากฐาน ช่วยให้เข้าใจความจริงจากการแสดงออกของทุกคนบนพื้นฐานความหลากหลาย จึงมีทั้งความเมตตา ให้โอกาส ให้อภัยและให้กำลังใจ มีความสุขุมเยือกเย็น โดยเฉพาะเน้นการปฏิบัติซึ่งทำให้ผู้อื่นรู้สึกได้ว่า ควรถือเป็นแบบอย่างที่ดีควรเคารพรักและศรัทธา

อีกสิ่งหนึ่งซึ่งน่าจะมีความสำคัญไม่น้อยกว่าเรื่องอื่นๆ ได้แก่ความรู้สึกดังกล่าว ไม่มีกรอบกำหนดว่าจะเป็นผู้ที่อยู่ภายในความรับผิดชอบบนพื้นฐานองค์การซึ่งตนทำงาน หากเกิดจากความรู้สึกของคนทั่วไปอย่างอิสระ

การดำรงชีวิตและปฏิบัติงานอย่างรู้เขารู้เราของผู้บริหาร

ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างกลับหัวกลับหาง สิ่งที่ดีควรจะเป็นด้านปลายกลับได้รับความสำคัญมากกว่าด้านหัว ผู้เขียนจึงรู้สึกว่า สังคมไทยคือสังคมที่นิยมปลายเหตุ เพราะคนส่วนใหญ่มองไม่เห็นความจริงซึ่งมีอยู่ในรากฐานตนเอง หากกลับมามองไปยังคนอื่นมากกว่า ดังที่พบความจริงว่า มีความผิดพลาดเกิดขึ้น มักสะท้อนให้เห็นนิสัยมุ่งโทษคนอื่น

ยิ่งนโยบายการบริหารงานด้านราชการ เราพบความจริงมานานแล้วว่า ถ้าเกิดความผิดพลาดขึ้นจากการบริหารงานภายในระบบ ห้ามมิให้นำมาพูดโดยถือว่า คือการตำหนิตัวเอง หากเป็นเรื่องดีย่อมได้รับการการสนับสนุนให้พูด หลายครั้งหลายหน จนทำให้รู้สึกไม่ได้ว่า คือการชมตัวเอง

อาทิเช่น สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งผู้นำรัฐบาลออกมาพูดว่า กำลังดีขึ้น ทั้งๆ ที่เป็นผลงานจากงานซึ่งฝ่ายตนเป็นผู้ปฏิบัติ ถ้ามีรากฐานจิตใจเปิดกว้าง ย่อมรู้ได้ว่า

เรื่องนี้ควรให้ประชาชนเป็นผู้พูดมากกว่า ซึ่งคนในยุคก่อนนำมาพูดในเชิงเปรียบเทียบว่า “ยกหางตัวเอง” หรืออีกนัยหนึ่ง “หมาขี้ขอมยกหาง” ที่ผู้เขียนนำความตอนนี้อีกมา กล่าวโปรดยาคิดว่าเป็นคำหยาบคายหรือไม่สุภาพ ในเมื่อเรื่องใดก็ตาม ที่มีการพูดกัน เป็นประเพณีนิยมมาแต่ดั้งเดิม จึงควรถือว่าเป็นวัฒนธรรมเท่าที่ผ่านพ้นมาแล้วแต่อดีตมากกว่า

ประเด็นนี้ ถ้าพนักงานจากบริษัทธุรกิจดี ข้าราชการของรัฐที่ดี นำมาพูดตามตรง อาจถูกเพ่งเล็งลงโทษโดยฝ่ายบริหาร โดยกล่าวหาว่า ไม่มีมารยาท เพราะตำหนิหน่วยงานซึ่งตนเองสังกัดอยู่ สะท้อนให้เห็นว่า เราขาดนโยบายการมีใจเปิดกว้างมาเป็นเวลานาน ทำให้อีกด้านหนึ่งซึ่งมีนิสัยสร้างสรรค์เพราะแสดงออกอย่างตรงไปตรงมา การถูกเพ่งเล็งลงโทษ หรือไม่ก็ถูกกระแสด่านนิยมปิด รุมทำร้ายด้วยวิธีการต่างๆ แม้การถูกรุมกันเกลียดชัง นับเป็นการถูกทำร้ายในด้านจิตใจอย่างสำคัญ

ประเด็นปัญหานี้ ถ้าไม่มีนิสัยมุทะลุ ข่มสามารถแก้ไขได้ด้วยตัวเอง อีกทั้งยังช่วยให้ตนได้รับประโยชน์มุ่งสู่แนวทางสร้างสรรค์ความคิดด้วย ดังเช่นที่ผู้ใหญ่ในยุคก่อนเคยพูดเตือนสติชนรุ่นหลังไว้ว่า ควรรู้ว่า สิ่งใดควรพูด สิ่งใดยังไม่ถึงเวลาที่จะพูดก็อย่าเพิ่งพูด หากควรเก็บไว้ในใจและรักษาให้มันคงอยู่

โปรดยาฟังเข้าใจว่า ผู้เขียนคิดจะให้ทุกคนต้องฟังแล้วเชื่อผู้ใหญ่อ้างเดียวเท่านั้น เพราะเรื่องที่น่ามาเขียนทั้งหมด ตนนำมาจากผลการปฏิบัติจริง สิ่งที่ได้รับการพิสูจน์ความจริงแล้ว สัจธรรมจึงชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า การเรียนรู้ความจริงต้องได้รับข้อมูลจากการปฏิบัติจากความจริงใจ ซึ่งยังมีเงื่อนไขสำคัญอีกสิ่งหนึ่งคือ ต้องมีวิญญาณความรัก ที่มุ่งลงปฏิบัติคลุกคลีกับกลุ่มผู้ใช้ชีวิตอยู่ในระดับพื้นดิน และชนรุ่นหลัง

ณ จุดนี้เอง น่าจะนำประเด็นสำคัญอีกสิ่งหนึ่งขึ้นมากล่าวย้ำไว้ว่า การที่คนจะมีความรักและสามัคคีกันได้อย่างแนบแน่นมั่นคง ทั้งสองด้านจำเป็นต้องมีวิญญาณความรักอันถือเป็นรากฐานที่แท้จริงของแต่ละคน หยั่งลงถึงพื้นแล้วจึงเกิดความรักอันแนบสนิทถึงเนื้อเดียวกันอย่างเป็นธรรมชาติ เนื่องจากสิ่งนี้คือ บ่อเกิดความจริงใจต่อกัน

ทุกสิ่งที่มีความเป็นมาตามธรรมชาติ ความร้าวฉานระหว่างกันในอนาคต ย่อมไม่เกิดขึ้น หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหลุดไปก่อน โดยที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจช่วยไว้ได้

อะไรคือความรู้ความสามารถของผู้บริหารที่มีคุณธรรม?

สิ่งที่ใครจะขอโอกาสนำมากล่าวไว้ภายใต้หัวข้อนี้ ถือเป็นเรื่องสำคัญระดับพื้นฐาน หากมองที่สถานการณ์ซึ่งเป็นความจริง เท่าที่พบเห็นในปัจจุบัน ส่วนรายละเอียด อาจนำมาพิจารณากันภายหลังต่อไปได้ ดังนั้นสิ่งที่จะนำมากล่าวไว้ ณ ที่นี้ คงมีเพียง 3 ประเด็นเท่านั้น แต่คำว่าเท่านั้น คงไม่ทำให้แต่ละคนคิดว่า มันก็เท่านั้น แต่ควรจะต้องถือว่ามีความสำคัญที่สุด

1. ผู้บริหารที่ดี มีคุณธรรมรองรับการปฏิบัติงานร่วมกับการดำเนินชีวิต ควรมีคุณสมบัติที่สามารถสานความเชื่อมั่นครบทุกสายงาน และทุกกลุ่มความคิดให้เป็นหนึ่งเดียวกันได้ แทนการยึดปณิธานสูงๆ ยึดหัวโหม่งการทำงานบริหาร ยิ่งยึดคนพวกเดียวกัน หรือรู้จักกันมาแล้วเป็นส่วนตัว โดยที่เข้าใจว่าเป็นการรู้จักกัน ยิ่งมีผลย้อนกลับมาเป็นอันตราย ต่อตนเองและส่วนรวมมากที่สุด
2. ผู้บริหารที่มีคุณธรรม ร่วมกับมีความรู้ความสามารถจริง ย่อมไม่คิดและปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาโดยการใช้อำนาจทำร้ายคนที่อยู่ต่ำกว่าตน โดยคิดว่าเป็นการแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับคน หากแสดงความสามารถในการเปลี่ยนแปลงคนซึ่งตนคิดว่าไม่ดี หรือไม่เหมาะสม ให้กลับมาเป็นคนดี ตามความเหมาะสมเพราะสัจธรรมได้ชี้ไว้ว่า ทุกคนมีสิ่งที่ดีด้วยกันทั้งนั้น หากความดีก็ย่อมมีความหลากหลายอยู่บนพื้น
3. ข้อนี้ น่าจะมีผลเป็นบทสรุปคำตอบ หากถามว่า “แล้วจะอย่างไรให้สองสิ่งนี้มีความเป็นไปได้?” กล่าวคือ ควรมีความรักในเพื่อนมนุษย์ทุกคน โดยการชำระล้างกรอบซึ่งเคยฝังลึกอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองให้ลดลงเหลือน้อยที่สุด นั่นคือ “การมุ่งมั่นนำปฏิบัติทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งอยู่บนพื้นฐานความหลากหลาย เริ่มต้นจากการให้ความสำคัญแก่ความหลากหลายของเพื่อนมนุษย์และเขาวชนคนรุ่นหลัง” ซึ่งหมายความว่า ผู้บริหารที่มีคุณธรรม ควรมีวิญญาณความรักที่จะมุ่งทิศทางการใช้ชีวิต ลงสู่ด้านล่างอย่างมีความสุข และในที่สุด

ตนย่อมพบได้ตามความปรารถนาอย่างเป็นธรรมชาติ แม้บางครั้ง
หลังจากพบกับปัญหาหนัก อาจรู้สึกท้อถอย แต่แล้วก็สามารถลุกขึ้น
มาต่อสู้ใหม่เริ่มต้นจากความรู้สึกในตัวเอง สู่การเปลี่ยนแปลงจาก
ภายนอก ในเมื่อตนมีความมุ่งมั่นมาแต่เดิมเป็นเวลานานมาก จน
กระทั่งใช้เป็นพื้นฐานการพิสูจน์ความจริงได้แล้ว

ในขณะที่สังคมกำลังประสบปัญหาหนักมากยิ่งขึ้น ทำให้หลายคนมุ่งมอง
ไปยังปัญหา และมองไปที่กลุ่มผู้บริหารระดับสูง มักได้ยินคำปรารภว่า ไปทั้งที่
รู้ ไม่ใช่ไม่รู้ ซึ่งผู้เขียนมักตอบไปโดยอาศัยหลักประจำใจว่า นั่นคือความรู้ที่อยู่
บนพื้นฐานความไม่รู้

การฝึกอบรมบนพื้นฐานแนวคิดแบบเก่า โดยเฉพาะเกี่ยวกับศีลธรรม
และคุณธรรม เพื่อหวังการนำไปใช้พัฒนา ไม่แตกต่างไปจากการฝึกอบรมด้าน
เทคโนโลยี เนื่องจากมีการแยกส่วนออกมา และปลูกฝังสิ่งซึ่งเป็นรูปแบบ มีผล
ทำให้รากฐานแต่ละคนผู้เข้ารับการฝึกอบรม ยึดติดลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยเหตุที่
ภาวะยึดติด ผลทำลายรากฐานคุณธรรมอย่างสำคัญที่สุด สิ่งทีกล่าวนานี้ก็คือ
“การทำไปเพราะไม่รู้ความจริง”

คุณสมบัติของผู้บริหารอันควรได้รับการยอมรับ

ถ้าเน้นความสำคัญที่การปฏิบัติบนพื้นฐานคุณธรรม ผู้บริหารอันเป็นที่พึง
ปรารถนา ควรมีคุณสมบัติอย่างกว้างๆดังต่อไปนี้

1. ควรมีรากฐานจิตใจอิสระ ไม่ยึดติดวัตถุ อำนาจ และเงินตรา ย่อม
ทำงานสานความรู้ ความเข้าใจให้ถึงกันได้ เริ่มจากคนระดับล่างก่อน
อื่น อีกทั้งสามารถถ่ายทอดข้อมูล จากระดับพื้นดินขึ้นมาสู่ด้านบน
ก่อนการตัดสินใจสิ่งใดลงไป
2. แม้เป็นผู้บริหารธุรกิจการค้า ซึ่งมุ่งหวังความมั่นคงในระยะยาวและ
การยอมรับและเชื่อถือ ย่อมต้องให้ความสำคัญแก่การพัฒนาคน
เพื่อยกระดับคุณธรรมในรากฐานจิตใจให้บริสุทธิ์ผุดผ่องยิ่งขึ้น
3. ผู้บริหาร ควรรู้จักเสียสละ เพื่อสร้างสมดุลภายในรากฐานจิตใจให้
กับผู้ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ภายใต้อำนาจการบริหาร เพื่อช่วยให้เกิด

ศรัทธา ทำให้มีความเชื่อถือและมีขวัญกำลังใจทุ่มเททำงาน ด้วยความมั่นใจในตัวเอง รู้จักที่จะอ่อนน้อมถ่อมตนกับทุกคน ยิ่งเป็นคนระดับล่างและชนรุ่นหลัง เมื่อเกิดจากธรรมชาติย่อมมีความสุขที่จะปฏิบัติจากความจริงใจ โดยไม่หวังเกรงอิทธิพลผลกระทบจากภายนอก ดังจะพบได้ว่า บุคคลลักษณะนี้ สามารถยืนอยู่ได้อย่างสง่างาม ท่ามกลางผู้ซึ่งมีอิทธิพลแวดล้อมเหนือกว่าตน อย่างปราศจากปมด้อย และมีความสุขภาพกับทุกคนอยู่ในความรู้สึกอันละเอียดอ่อน

4. การมีสิ่งทีกล่าวนมาแล้วทั้งหมดอยู่ในส่วนลึกของหัวใจเป็นธรรมชาติ ย่อม เป็นผู้ที่มีน้ำใจกับทุกคนอย่างปราศจาก การเลือกที่รักมักที่ชัง และมีความเห็นใจคนตกทุกข์ได้ยากอย่างसानจิตใจถึงทุกคน
5. เป็นผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ที่สานสัมพันธ์ถึงความศรัทธาในตัวเอง ช่วยให้อากฐานลึกซึ้ง แข็งแกร่งยิ่งขึ้น อันได้จากการทำงานตามอุดมการณ์ดังได้กล่าวนมาแล้วทั้งหมด
6. หากมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน เพื่อหวังความร่วมมือกันพัฒนา สิ่งแรกที่ต้องสละความรู้สึกเห็นแก่ตัวและพรรคพวก เพื่อแสดงออกจากใจที่เป็นกลาง ประการที่สอง ผู้ใหญ่ที่น่าเคารพ ควรเสียสละความคิดของตนเองให้ผู้อื่น เพื่อเปิดโอกาสให้แต่ละคนเรียนรู้ความจริงจากการตัดสินใจ หลังจากการประชุมตัดสินใจไปแล้ว หากมีผลเสียหายติดตามมา แทนการลงโทษหรือซ้ำเติม ควรพร้อมที่จะให้อภัยด้วยความรู้สึกเข้าใจได้ถึง การสั่งสมประสบการณ์ของชนรุ่นหลัง จึงพร้อมที่จะเป็นกำลังใจให้คิดแก้ไขถ้าผู้บริหารคิดและปฏิบัติได้เช่นนี้ ย่อมสานเหตุผลต่อไป ทำให้รู้ว่าบุคคลลักษณะนี้ ย่อมให้ความสำคัญแก่การพัฒนาคุณภาพคนเหนือการสร้างงาน แม้งานที่ได้รับอาจมีผลไม่ดีเท่าที่ตนต้องการ แต่คนซึ่งเป็นอนาคต น่าจะสร้างผลงานได้ดียิ่งกว่าในปัจจุบัน อันเป็นคุณสมบัติของผู้ที่มองการณ์ไกล อีกทั้งช่วยให้

การกระจายงาน มีรากฐานและเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติโดยไม่สร้างผลเสียหายให้กับคนกลุ่มอื่นใดก็ตาม

ผู้บริหารควรใช้อำนาจให้ถูกด้าน

ในเมื่อทุกสิ่งย่อมมองเห็นได้สองด้าน แต่ผู้ที่มองเห็นได้สองด้านย่อมขึ้นอยู่กับคนที่บุคคลผู้มองมีรากฐานจิตใจที่สามารถรู้สึกผิดชอบชั่วดีได้ด้วยตนเอง ดังนั้นบุคคลผู้มีอำนาจอยู่ด้านหนึ่ง ย่อมมีคุณธรรมอยู่อีกด้านหนึ่ง

คนยุคก่อน ในขณะที่อิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงของรูปวัตถุ ยังไม่มาแรงมากนักเคยกล่าวถึงสัจธรรมของชีวิตไว้ว่า ชีวิตมนุษย์ที่เกิดมา ย่อมเริ่มต้นจากการใช้ประโยชน์จากสังคม แต่เมื่อมาถึงช่วงหนึ่ง ย่อมคืนทุกสิ่งให้กับสังคมอย่างเป็นธรรมชาติ

ซึ่งความหมายดังกล่าว หากมองที่ การเปลี่ยนแปลงทิศทางของรากฐานจิตใจ ย่อมหมายความว่า ถ้าแต่ละคนถือสัจธรรมนำปฏิบัติ อยู่บนพื้นฐานจริยธรรมอย่างมั่นคงแน่วแน่ แต่แรกอาจคิดต้องการสรรพสิ่งต่างๆ จากภายนอก เปรียบเสมือนเด็กที่ร้องขออาหาร หลังจากปฏิบัติซึ่งถือเป็นรากฐานการพึ่งพาตนเองอย่างอิสระ แม้พบปัญหาย่อมเห็นเป็นธรรมดา จึงคิดต่อสู้มากกว่าทอดย

หลังจากชีวิตมีโอกาสก้าวต่อมาจนถึงจุดหนึ่ง ย่อมทำให้มองหวนกลับมาสู่ตนเองเพื่อค้นหาความจริง ซึ่ง ณ จุดนี้เอง ย่อมบังเกิดผลที่เรียกว่า คิณกลับสู่สังคม ดังที่ผู้เขียนเคยกล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “แด่วิญญานครูที่ฉันรักยิ่งชีวิต” มีความตอนหนึ่งซึ่งย้ำไว้ว่า ผู้ใดที่ยังก้าวไปไม่ถึงจุดซึ่งมองเห็นได้ว่า ศิษย์เป็นครูตน ย่อมยังไปไม่ถึงจุดซึ่งความเป็นครูจะเริ่มต้นเกิดขึ้น จากจิตวิญญานของตนเอง

ดังนั้น การที่ตั้งหัวข้อไว้เตือนสติว่า ผู้บริหารที่มีคุณธรรม ควรใช้อำนาจให้ถูกด้าน จึงมีความหมายเช่นกัน หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวว่า ใช้อำนาจโดยไม่ต้องใช้ จึงจะประสบผลสำเร็จ ในการบริหารงานบุคคลในทุกด้าน

จากความจริงซึ่งอยู่ในรากฐานจิตใจคน ถ้าผู้มีอำนาจ รักที่จะมาร่วมกิจกรรมกับคนระดับล่างอย่างเป็นธรรมชาติ ด้านหนึ่งย่อมทำให้เกิดความรัก จึงไม่คิดทำชั่วเพราะเกรงไปว่าจะทำให้เกิดผลเสียหายแก่บุคคลผู้รับผิดชอบ กับอีกด้านหนึ่ง ย่อมช่วยให้

บังเกิดขวัญและกำลังใจที่ปรากฏเป็นผลงานออกมาอย่างมหาดล ช่วยให้ผู้มุ่งมั่นทำงานอย่างเต็มความสามารถ

หากผู้ที่ลงมาร่วมทำงานไม่ใช่ผู้บริหาร อาจไม่เกิดพลังดังกล่าวมากเท่าที่ควรก็ได้ ยกเว้นเป็นบุคคลผู้สั่งสมคุณงามความดีไว้อย่างเด่นชัด ช่วยให้ผู้สามารถยืนหยัดได้อย่างสง่างาม โดยไม่ต้องมีตำแหน่งบริหาร แต่มีความใสสะอาดปรากฏอยู่เหนือรากฐานจิตใจคนอย่างกว้างขวาง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นบุคคลผู้มีบุญบารมีอย่างแท้จริง จึงเปรียบได้ดุจร่มโพธิ์ร่มไทรให้กับชีวิตคน ซึ่งยังต้องมีการเจริญเติบโตตามมาภายหลัง ได้ใช้เป็นที่พำนักพักพิง ซึ่งผู้บริหารที่มีลักษณะเช่นนี้ ย่อมไม่ทำให้เกิดภาวะยึดติด หากช่วยให้รากฐานความเป็นตัวของตัวเองยังลงสู่พื้นดินลึกซึ้งยิ่งขึ้น ซึ่งมีทั้งความเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นทั้งเพื่อนร่วมใจร่วมงาน และเป็นผู้ชี้แนวทางการดำเนินชีวิตที่ปลอดภัย

ซึ่งในสังคมปัจจุบัน การรับอิทธิพลจากรูปวัตถุ เข้ามาทำลายวิญญาณความเป็นคนให้จำต้องสูญเสียไปมาก ย่อมมองหาผู้บริหารที่ไม่คิดทำลายคนอื่นเพราะมองเห็นด้านดีได้ยากยิ่งขึ้น

ยังเป็นผู้ที่ไม่มีตำแหน่งและอำนาจบริหารแต่สามารถสร้างวิถีทางแห่งตนให้ผู้อื่นเคารพรักและศรัทธาได้อย่างกว้างขวาง ย่อมหาได้ยากยิ่งขึ้น จึงตกอยู่ในสภาพอันเป็นศูนย์รวมใจได้อย่างชัดเจน ให้คนส่วนใหญ่รู้สึกว่าเป็นแบบอย่างที่ดี ที่กว้างขวางยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ

ดังที่สังฆกรรมได้ชี้แนะไว้ว่า ไม่มีอะไรที่สูญเสียไปร้อยทั้งร้อย แม้เหลือเพียงหนึ่งเดียวก็ยังช่วยให้เกิดใหม่ได้อีก

ผู้บริหารที่มีคุณธรรมย่อมเข้าใจความแตกต่างระหว่างรูปธรรมและรูปแบบอย่างชัดเจน

ปัจจุบันนี้ คนในสังคมมักสะท้อนความคิดออกมา ทำให้อ่านได้ถึงความเข้าใจระหว่างรูปธรรมกับรูปแบบที่สับสน ทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากส่วนใหญ่มีรากฐานยึดติดรูปแบบอย่างลึกซึ้ง ยิ่งขึ้นไปเป็นผู้บริหารระดับสูงมักยิ่งทำให้ความคิดคับแคบมากยิ่งขึ้น แทนที่จะเปิดกว้าง เพื่อหวังให้ชนรุ่นหลังและคนระดับล่างได้ใช้เป็นที่พักพิงอาศัยทางใจ ดังนั้นจึงทำให้ความรักความศรัทธาซึ่งควรจะมีต่อผู้บริหารส่วนใหญ่ ลดลงเรื่อย ๆ

หากให้ความสำคัญแก่ชีวิตคน ซึ่งควรจะต้องพิจารณาจากฐานตัวเองอย่างอิสระ และตัดสินใจนำปฏิบัติจากสิ่งซึ่งตนพบว่าเป็นความจริง หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า นำปฏิบัติจากความจริงใจ กลับพบว่า มีการนำความคิดไปเกาะติดอยู่กับคนอื่น ดังที่พบเห็นเป็นความจริงอย่างกว้างขวาง

แม้ในด้านการเกษตร ซึ่งปลูกอะไรปลูกตามกัน เพราะขาดความคิดที่จะริเริ่มสร้างงานใหม่ๆ เพื่อช่วยกระจายพลังการตลาด ทั้งๆที่ การเกษตรคืองานซึ่งอยู่ใกล้พื้นดินมากที่สุด ซึ่งควรจะเปิดโอกาสเรียนรู้โดยหยั่งรากลงสู่พื้นดินได้อย่างลึกซึ้ง ทำให้มีผลสนับสนุนความเจริญภายในรากฐานตนเองให้เป็นผู้ซึ่งคิดได้อย่างอิสระ แต่กลับถูกแทรกแซงจากอิทธิพลของรูปวัตถุ ซึ่งมีรากฐานอยู่กับคนต่างถิ่น ซึ่งปัจจุบัน นับวันยิ่งเห็นชัดมากขึ้น

อนึ่ง รากฐานคนซึ่งมีความคิดอิสระจริง ย่อมมีปรัชญาอันเกิดจากการเรียนรู้ความจริงเป็นสิ่งที่รองรับ นอกจากนั้นยังมีการแสดงออกมาบนพื้นฐานความจริงให้ผู้อื่นนำไปคิดและแปรเป็นรูปธรรมได้ด้วยตัวเอง หรือไม่ก็เป็นการนำปฏิบัติควรจะมีการตัดสินใจแปรจากความคิดซึ่งเกิดจากรากฐานตัวเอง ออกมาเป็นวิธีปฏิบัติอย่างอิสระเป็นธรรมชาติ

หาใช่การบอกให้คนอื่นต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ ซึ่งรูปลักษณะการบอกให้ทำตามคำสั่ง เป็นการหยิบยื่นรูปแบบซึ่งมิได้เกิดจากรากฐานการคิดได้เอง ซึ่งสิ่งนี้น่าจะมีลักษณะที่เรียกกันว่า รูปแบบ เพราะมิได้กำหนดขึ้นจากจิตวิญญาณของตนเอง

วิถีชีวิตคนในสังคมไทยเท่าที่ผ่านพ้นมาแล้ว เป็นมาในลักษณะเช่นนี้นานมาก จนกระทั่งกลายเป็นนิสัย ดังนั้น แม้ผู้ซึ่งทำหน้าที่บริหารเองก็มีความเชื่อเช่นนั้น จึงมีคำว่า ทำตามคำสั่ง เกิดขึ้น และดำเนินการต่อมาอย่างเห็นได้ชัดเจนนยิ่งขึ้น

จึงทำให้เกิดภาวะสับสนขึ้นระหว่างรูปธรรมกับรูปแบบ จนกลายเป็นเรื่องที่แสดงออกมาอย่างขาดความเข้าใจได้ถึงรากฐาน โดยที่รู้ความจริงว่า เป็นคนละด้านกัน เพราะนำมาไว้บนพื้นฐานเดียวกันแทบจะทั้งหมด

สิ่งหนึ่งซึ่งเป็นประจักษ์พยานทำให้อ่านได้ถึงปัญหานี้ ได้แก่คำปรารภในเชิงบ่นว่า พุทธอะไรเป็นเรื่องนามธรรมไปหมด ทำไมไม่บอกออกมาเป็นรูปธรรมว่า จะต้องทำอย่างไร?

ซึ่งเรื่องนี้ถ้าผู้เขียนได้ยินเสียงบัน มักแสดงความกล้าที่จะไม่ยอมบอก โดยที่ไม่เกรงว่าผู้ถามจะโกรธหรือเกลียดชัง แต่ก็ใช้โอกาสอธิบายให้รู้ว่า **รูปธรรมกับรูปแบบมีพื้นฐานอยู่กันคนละด้าน** หากบอกไปก็เท่ากับทำให้ผู้รับฟัง ยึดติดรูปแบบมากขึ้น ซึ่งผู้เขียนกล้าที่จะไม่ยอมทำเช่นนั้น

โดยเหตุที่รู้ความจริงว่า **ความหมายของรูปธรรม หมายถึง ผลอันเกิดจากการคิดกำหนดรูปแบบของวิธีการได้เองอย่างอิสระ** หากบอกให้ ย่อมหมายความว่า เกิดจากรากฐานซึ่งไม่ใช่ของเขาเอง จึงน่าจะปรากฏออกมาเป็นรูปแบบ โดยที่ผู้รับมิได้อยู่ในรากฐานตนเอง จึงส่งผลทำลายความเป็นตัวของตัวเอง เพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเรามากกว่า

แม้แต่เรื่องกล้วยไม้ ซึ่งช่วงหลังๆ ผู้เขียนมักพบเสมอๆว่า **มีผู้ต้องการปลูกกล้วยไม้ถามมาว่า “อยากจะปลูกกล้วยไม้ แต่ไม่รู้จะปลูกอะไรดี?”** หลังจากรับฟังแล้วทำให้ผู้เขียนรู้สึกอึดอัดใจมาก อย่างดีก็ตอบไปว่า **ลองสำรวจตัวเองดูสิครับว่ารักที่จะปลูกอะไรและทำไปเพื่ออะไร มีของให้เลือกอยู่อย่างหลากหลาย ขออย่าคิดตามคนอื่นเลยครับ มันจะทำให้เราต้องผิดหวังในกาลข้างหน้า**

ผู้เขียนรู้ดีว่า **ความหวังดีต่อคนอื่น หากมองการณ์ไกล แม้บางครั้งคำตอบอาจทำให้เขาไม่พอใจ ก็คงต้องยอมพูดความจริง** วันหน้าเขาคงหวนกลับมานึกถึงเราเอง และอาจขอบคุณอย่างลึกซึ้ง ดีกว่าไปบอกเขาในทางที่ผิด ทำให้เขาต้องรับผลเสียหายในอนาคต

จากสิ่งที่เล่ามาให้ฟังมาแล้ว ให้รู้สึกว่า **จากรากฐานที่ยึดติดรูปแบบของคนจำนวนมาก ให้เข้าใจสืบสนไปว่า **รูปแบบคือรูปธรรม****

ถ้ามองเห็นภาพประเด็นนี้ได้ชัดเจน ย่อมทำให้เห็นความจริงต่อไปว่า **แนวคิดซึ่งแฝงไว้ด้วยการสั่งการ** ซึ่งอยู่ในกระบวนการบริหารงาน ยิ่งในภาครัฐบาล มีผลทำลายรากฐานความคิดที่ควรจะอิสระ ช่วยให้แต่ละคนสามารถรู้และเข้าใจปัญหาได้อย่างแท้จริง เลยไปถึงการกระจายความรับผิดชอบ ในการตัดสินใจแก้ไข และที่น่าจะถือว่าสำคัญที่สุดก็คือ **มีผลพัฒนาความคิดของคนทำงาน โดยที่ผู้บริหารไม่จำเป็นต้องรวบอำนาจไว้คนเดียว** ยิ่งกว่านั้น ยังมีผลให้ทำงานอย่างมีความสุข

บทกลอนที่จะสะท้อนให้เห็นภาพรวมในการปฏิบัติตน ของผู้มีคุณธรรม

เมื่อไม่นานมานี้ อยู่มาวันหนึ่ง มีชนรุ่นหลังส่งกลอนบทหนึ่งมาให้จากความรู้สึกศรัทธาอย่างลึกซึ้ง ผู้เขียนได้นำมาพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้วเห็นว่า กลอนบทนี้เปรียบเสมือนกระจกเงาอันใสสะอาดจากจิตใจ ของผู้ที่เพียรพยายามร้อยกรองกลั่นออกมาเป็นภาพของความรู้สึกของหัวใจ เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่เข้าถึงสัจธรรมในทุก ๆ ด้านอย่างลึกซึ้ง

หากมองสู่อีกด้านหนึ่ง น่าจะคาดการณ์ได้ว่า ท่านผู้นี้คงติดตามผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานของผู้เขียนด้วยความรู้สึกประทับใจมานานพอสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งคงต้องมีความรักที่ดึงดูดให้สนใจเรียนรู้จากเพื่อนมนุษย์ทุกคนจากการสัมผัสกับความจริง ร่วมกับการมีวิญญานอันลึกซึ้งและละเอียดอ่อนปรากฏอยู่ภายในธรรมชาติของหัวใจ

ด้วยความเคารพรักในคุณงามความดี ผู้เขียนจึงใคร่ขออนุญาตท่านผู้ร้อยกรองเรื่องนี้ ซึ่งไม่ประสงค์ออกนาม นำมาลงพิมพ์ไว้ ณ โอกาสนี้ และขอเรียนว่า ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในกลอนบทนี้มากที่สุด และยังคิดว่าหากใครยังรู้ได้ถึง ย่อมพิสูจน์ตัวเองได้ว่า มีคุณธรรมลึกซึ้งถึงระดับหนึ่งแล้ว แต่ก็น่าจะมุ่งหน้าค้นหาความจริงให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นตราบเท่าที่ยังมีชีวิตอยู่ต่อไป

วานนี้มีลมแรง

ฉันเห็นดอกหญ้าแดงฮินหยัด

ราบระเนนเอนล่อล่อมพัด

บางครั้งคล้ายชินชัตตัดทานลม

หญ้าฝากเกสรดอกหญ้า

ไปกับลมช่วยพาผสานผสม

แจ้วข้าวคราวเคลือนเยือนชม

ช่วยทอพรหมคลุมพื้นให้ผืนดิน

วันนี้ลมสงบ

ฉันได้พบพรหมใหญ่ไม่แห้ววงวิน

ระดาศดอกหญ้าสววยรวริน

บานเต็มทั่วถิ่นธรณี

**วันนี้ได้เรียนรู้อยู่อย่างหนา
ยืนหยัดจากลำทำหน้าที่
อาศัยลมสู่ลมบ่มอินทรีย์
สร้างความดีความงามท่ามกลางลม**

กลอนบทนี้ ผู้ที่พอมองเห็นความจริงได้ลึกซึ้งถึงระดับหนึ่ง ย่อมไม่ต้องอธิบายความหมายอะไรมากมายนักทั้งนี้และทั้งนั้น เนื่องจากมีทุกสิ่งสอดคล้องกันกับสัจธรรม ซึ่งบ่งบอกถึงคุณธรรมของบุคคลอย่างครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว

เริ่มต้นจาก **ความเป็นตัวของตัวเอง** จินตนาการซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นคนอันได้แก่ความรู้สึกนึกคิดที่อิสระ และมุ่งมั่นนำปฏิบัติอย่างมีศิลปะ โดยที่รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบาตามเหตุและผล หากมีความแน่วแน่ในการรักษารากฐานแห่งตนไว้อย่างมั่นคง แทนการคิดตามกันคนอื่น บางครั้ง หากสบโอกาสย่อมไม่นิ่งดูดายที่จะลุกขึ้นมาขัดขวางสิ่งซึ่งสังคมไม่พึงปรารถนา

อนึ่ง เมื่อมีผู้ให้ความรักความศรัทธาเข้ามาหาเพื่อปรับทุกข์ โดยมีเจตนาเพื่อสังคม ไม่ว่าจะรู้จักกันเป็นส่วนตัวหรือไม่ก็ตาม ย่อมทำหน้าที่ให้กำลังใจ อีกทั้งเฝ้าติดตามเพื่อให้กำลังใจ รวมทั้งชี้แนะให้มองเห็นทางออกซึ่งควรจะเป็นไปได้ รวมทั้งแสดงน้ำใจถ่ายทอดข้อมูลถึงทุกคนผู้สนใจ เพื่อสร้างเครือข่ายแห่งคุณความดีอย่างเป็นธรรมชาติ

อนึ่ง หลังจากปัญหาต่างๆ เริ่มต้นคลี่คลายลงไปพอสมควร ย่อมเผยให้เห็นพื้นฐานแห่งคุณความดีที่สานสัมพันธ์ถึงซึ่งกันและกัน

ส่วนอีกด้านหนึ่งย่อมพบความจริงว่า ตัวผู้ปฏิบัติย่อมรักที่จะใช้ชีวิตสัมผัสกับพื้นดินดุจชีวิตต้นหญ้าซึ่งทำหน้าที่ปกคลุมพื้นดินให้มีความชุ่มฉ่ำ อีกทั้งสวยงามตามแบบธรรมชาติ นอกจากนั้นยังสามารถทำให้กระแสน้ำสองด้าน สามารถสานถึงกันเพื่อหวังแก้ไขปัญหาดตัวเองให้เกิดสมดุล แม้ว่าสังคมปัจจุบันจะมีความรุนแรงยิ่งขึ้นเป็นลำดับ ก็ยังสามารถยืนหยัดสร้างคุณงามความดีได้อย่างสง่างาม ให้คนทั่วไปเคารพนับถือได้ตลอดไป

จึงสรุปความจริงไว้ ณ โอกาสนี้ได้ว่า ผู้ทำหน้าที่บริหาร ซึ่งละพื้นฐานการมีตำแหน่งและมีอำนาจออก มาด้วยความรู้สึกท้าทายที่จะพิสูจน์ความสามารถแห่งตน หากสามารถยืนหยัดอยู่บนพื้นฐานความรู้สึกศรัทธาจากคนทั่วไปได้

อย่างชัดเจน น่าจะเกิดจากการถือคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งตนนำไปปฏิบัติอย่าง
มั่นคงแน่วแน่มาตลอดชีวิต อันถือเป็นที่สุดแล้ว

ความภูมิใจของบุคคลผู้มีคุณสมบัติดังกล่าว จึงหาใช่ว่า ได้เกียรติยศ ชื่อ
เสียง และความมีหน้ามีตา รวมทั้งสิ่งอื่นใดซึ่งมาจากภายนอกไม่ หากอยู่ที่ผล
แห่งการมุ่งมั่นรักษาคุณสมบัติความเป็นคนไว้ได้ อีกทั้งสามารถสั่งสมคุณงาม
ความดี ท่ามกลางกระแสอิทธิพลจากรูปวัตถุ ซึ่งนับวันยิ่งส่งผลทำลายคุณภาพ
ชีวิตคนทั่วไปรุนแรงยิ่งขึ้นเป็นลำดับ

หากใครมองเห็นสัจธรรมย่อมพบความจริงว่า “ถ้าไม่มีปัญหาหนัก ย่อม
มองไม่เห็นปราชญ์” ซึ่งสิ่งนี้คืออุทาหรณ์สอนใจ นอกจากนั้น “หากใครคิดว่าตน
คือปราชญ์ ผู้นั้นยังไปไม่ถึงความเป็นปราชญ์ที่แท้จริง” สัจธรรมจึงชี้ไว้อย่างชัด
เจนว่า “ผู้ใดมีจิตใจยิ่งสูง ย่อมลดกายลงสู่ที่ต่ำเสมอ”